

Władyka, Wiesław

"Prasa polska w latach 1918-1939",
Andrzej Paczkowski, "Historia prasy
polskiej", red. Jerzy Łojek, Warszawa
1980 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 71/2, 440

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Andrzej Paczkowski, *Prasa polska w latach 1918—1939*, „Historia prasy polskiej” red. J. Łojek, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980, s. 536.

Trzeci tom Historii Prasy Polskiej, sygnowanej przez Pracownię Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego XIX i XX IBL PAN, redagowanej przez J. Łojka obejmuje lata 1918—1939 i został napisany przez A. Paczkowskiego. Tak więc tom ten, w odróżnieniu od poprzednio wydanych nie jest opracowaniem zbiorowym. Proces przygotowywania książki trwał długo, ponieważ już w 1972 r. znane było opracowanie pióra tego samego autora pt. „Prasa Drugiej Rzeczypospolitej 1918—1939” (jako „materiały do dyskusji na prawach rękopisu”), które — jak się okazuje — stanowiło podstawę omawianego tutaj wydania.

Jest to właściwie podręcznik, przeznaczony dla szerokiej publiczności, bardzo cenny także dla historyków-profesjonalistów. Decyduje o tym szeroki zakres tematyczny, obfitość informacji, znakomite uporządkowanie chaosu, który towarzyszył przez wiele lat badaniom czasopiśmiennictwa okresu międzywojennego. Paczkowski na wstępie omawia warunki rozwoju prasy, następnie prezentuje najważniejsze pisma polityczne i ogólnoinformacyjne stosując podziały problemowe (przede wszystkim według kierunków politycznych) i chronologiczne (latach 1918—1926, 1926—1930, 1931—1939). Kolejne rozdziały poświęcone są czasopiśmiennictwu (a więc wydawnictwom ukazującym się raz w tygodniu lub rzadziej), agencjom prasowym, radiu, dziennikarzom, prasie mniejszości narodowych i prasie polskiej za granicą. Całość kończy wieloaspektowa charakterystyka statystyczna prasy Drugiej Rzeczypospolitej. Książkę wzbogaca bibliografia opracowana przez A. Notkowskiego.

W. W.

Andrzej Paczkowski, *Prasa i społeczność polska we Francji w latach 1920—1940*, „Biblioteka Polonijna” t. V, Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk 1979, s. 243.

Ukazująca się w nieco skróconej i poprawionej wersji rozprawa habilitacyjna A. Paczkowskiego nie jest typową pracą z dziedziny historii czasopiśmiennictwa. Autor skrzętnie i z podziwu godną starannością odtwarza losy prasy polskiej we Francji w latach 1920—1940, ale przede wszystkim interesuje go społeczność emigracyjna i społeczno-kulturowa rola jaką w tej zbiorowości odegrały wydawnictwa prasowe.

Baza źródłowa rozprawy jest dosyć wąska, jako że w czasie prowadzonych przez autora we Francji badań tamtejsze archiwa nie były jeszcze otwarte dla historyków międzywojennego dwudziestolecia. Tak więc, poza kilkoma zespołami archiwalnymi przechowywanymi w AAN w Warszawie, podstawę dokumentacyjną tworzy sama prasa polonijna zachowana, nie zawsze kompletnie, w bibliotekach polskich i francuskich.

Rozprawa dzieli się na trzy części. Pierwsza przedstawia ogólny obraz społeczności polskiej we Francji, przy czym autora interesuje wyłącznie liczna, półmilionowa emigracja zarobkowa. Prezentacja takich zagadnień jak — liczebność emigracji, jej struktura społeczna, rozmieszczenie terytorialne, warunki bytu materialnego, przekonania polityczne, stopień uczestnictwa w kulturze, podatność na procesy asymilacyjne — stanowi podstawę dla ukazania samej prasy. Wyczerpujące o niej informacje stanowią treść części drugiej. Część trzecia, mniej niż